

Bilježica sa studijske posjete predstavnika/ca institucija i organizacija iz RH
zainteresiranih za sustav praćenja i borbe protiv nezakonitog govora mržnje
institucijama i organizacijama u Republici Finskoj

Helsinki, 16. – 19. listopada 2018. godine

U periodu od 16. do 19. listopada 2018. godine održala se studijska posjeta predstavnika/ca institucija i organizacija civilnog društva finskim institucijama koje se bave praćenjem i suzbijanjem govora mržnje. Posjeta je održana u sklopu [projekta „Protiv mržnje“](#) kojemu je cilj rad na temi zločina iz mržnje i govora mržnje u finskom i hrvatskom društvu, a aktivnosti uključuju poboljšanje sustava bilježenja i praćenja, podizanje kapaciteta policije, državnog odvjetništva i sudova kao trolista najvažnijih aktera u borbi protiv ovih pojava.

U studijskoj posjeti sudjelovalo je osam predstavnika institucija i organizacija civilnog društva iz RH:

Diana Kovačević Remenarić, Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu

Kristijan Kevešević, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH

Vedrana Perišin, Ured pučke pravobraniteljice

Tomislav Zmaić, Služba terorizma, Ravnateljstvo policije

Paško Ugrina, Odjel prevencije Policijske uprave splitsko-dalmatinske

Tina Đaković, Kuća Ljudskih Prava Zagreb

Dražen Hofmann, GONG

Cvijeta Senta, Centar za mirovne studije

The Project Against Hate is supported by the Rights,
Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

17/10/2018

Ministarstvo pravosuđa - odjel za demokraciju, jezik i temeljna prava

| 2

Zadaća ovog odjela u Ministarstvu je djelovati na očuvanju i razvoju demokracije, što uključuje i praćenje izbora te informiranje građana o njihovim političkim pravima. Jedinica je također zadužena za provedbu jezičnih prava i prava starosjedilačkog naroda, a od 2008. godine koordiniraju tzv. sustav za praćenje diskriminacije.

Ova jedinica je zadužena za potporu provedbe antidiskriminacijskog zakona na razne načine, pa između ostaloga održavaju edukacije za poslodavce i institucije koje imaju posebne obveze temeljem ovog zakona (npr. procjenu učinaka jednakosti i promociju jednakosti, što moraju raditi sve odgojno-obrazovne ustanove, veći poslodavci i državna tijela), objavljuju publikacije, provode promotivne aktivnosti i aktivnosti s ciljem podizanja razine svijesti građana i institucija.

Kontakt: Milla Aaltonen, voditeljica projekta Protiv mržnje: milla.aaltonen@om.fi

Savjetodavni odbor za etničke manjine (ETNO)

Savjetodavno tijelo, aktivno od 1970. godine kada se započelo baviti emigracijom iz Finske.

Sadašnje djelovanje: unutarnje migracije, imigracija u Finsku (Finska se jako oslanja na migrantsku radnu snagu); okvir rada se pomakao s integracije na temeljna prava.

Djelokrug: promicanje dobrih odnosa među svim stanovnicima Finske, kako bi se stvorilo što kohezivnije društvo i povećala vjerojatnost dobre integracije; izgradnja povjerenja i osjećaja pripadanja, inkluzija migranata i mladih ljudi migrantskog porijekla; integracija osoba migrantskog porijekla na tržištu rada, osobito žena te poticanje društvene participacije i izborne participacije u različitim etničkim skupinama, kao i osnaživanje migrantskih udruženja.

Struktura: središnji odbor i 7 regionalnih odbora; tijela javne vlasti povezana s mrežom stručnjaka u područjima integracije migracija i prava etničkih manjina.

Mreža uključuje različite organizacije (10 različitih vjerskih zajednica, etničke zajednice i multikulturalne grupacije, zajednice migranata, stručnjaci, političke stranke, sindikati, predstavnici lokalnih samouprava, ministarstava).

Članice/članovi odbora sudjeluju u sjednicama Europskog povjerenstva za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI).

Povelja demokratskih stranaka protiv rasizma

Dokument koji su potpisale sve najveće finske stranke kojim se obvezuju na političko djelovanje oslobođeno diskriminatornih poruka i govora mržnje.

Kontakt: Mr Peter Kariuki, tajnik odbora: etno.om@om.fi

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

Pravobranitelj za nediskriminaciju

Tijelo koje osnovano nakon stupanja na snagu antidiskriminacijskog zakona u 2015. godini, a koje je do tada djelovalo kao pravobranitelj za borbu protiv rasne diskriminacije. Osim ove institucije postoje i Pravobranitelj za jednakost koji se bavi rodnom ravnopravnošću, kao i Pravobranitelj za djecu. Postoji i Pučki pravobranitelj s općim mandatom.

| 3

Neovisna institucija sa zadaćom promicanja jednakosti i suzbijanja diskriminacije, a imaju i dvije dodatne uloge: nadgledanje postupaka udaljavanja stranaca iz Finske te su nacionalni izvjestitelj za suzbijanje trgovanja ljudima.

Nadležnost pravobranitelja za nediskriminaciju:

Samostalna i neovisna institucija koja se bavi unapređivanjem ravnopravnosti, prevencijom i suzbijanje diskriminacije koja može sudovima podnositi slučajeve, ali sam nije pravosudno tijelo i ne može donositi pravno obvezujuće odluke. Postupa prema popisu osnova diskriminacije (kao i u hrvatskom zakonu); u praksi, najčešće se radi o diskriminaciji temeljem nacionalnog, etničkog ili migrantskog porijekla te temeljem invaliditeta

Pravobraniteljstvo je dosad prijavilo i jednog političara Državnom odvjetništvu; onemogućeno mu je daljnje kandidiranje. Institucija provodi i algoritamsko praćenje osobnih računa političara na društvenim mrežama kako bi identificiralo pojavnost govora mržnje u njihovim javnim istupima – ova metoda daje i lažno pozitivne rezultate, ali korisna je za automatizirano praćenje.

Predstavnici pravobraniteljstva komentiraju i interpretacije obveza nediskriminatorne primjene drugih zakona. Poseban im je fokus na govor mržnje za političke ciljeve i govor mržnje uperen prema konkretnim osobama kojima prijete viktimizacija.

Kontakt: Robin Harms, viši savjetnik: robin.harms@oikeus.fi

Nacionalni audio-vizualni institut (KAVI)

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

Institut je pod nadležnošću Ministarstva obrazovanja i zadužen je za obrazovanje iz medijske pismenosti, medijske vještine djece i mladih te promicanje sigurnog medijskog okruženja. Poseban interes polažu na razvoj medijskih kompetencija kroz među predmetne teme. KAVI je član mreže INSAFE, Europske mreže centara za podizanje svijesti u javnosti o sigurnom i kvalitetnom korištenju interneta.

KAVI ima kvalitetnu i opsežnu suradnju sa školama te organizira godišnji tjedan medijske pismenosti.

Kontakt: Lauri Palsa, istraživač, lauri.palsa@kavi.fi

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

Vijeće za medije

Vijeće za medije je regulator za sve vrste masovnih medija. Osnovali su ga 1968. godine medijski nakladnici i novinari. Potiče i podržava samoregulaciju medijskih nakladnika i tako održava visoku razinu otpornosti medija na diseminaciju govora mržnje, osobito renomiranih „starih“ medija.

| 4

Medijske redakcije internaliziraju samoregulaciju: medijski zakoni su liberalni i nisu restriktivni prema funkciji medija (Finska ima jedan od najstarijih zakona o medijskoj slobodi – iz 1776. godine).

Finska je prva prema indeksu medijske pismenosti za 2018. godinu i ima „najvišu razinu otpornosti na lažne vijesti u Europi“, a prema istraživanju Reuters instituta za 2018. godinu, ima i najvišu stopu povjerenja građana u *mainstream* medije u Europi (62%).

Pritužbe na medije u pravilu ne završavaju na sudu nego samo pred regulatorom, čime se destimulira cenzura i građani su upoznati s ovakvim sustavom (takav model samoregulacije je vrlo sličan u cijeloj Skandinaviji).

Vijeće je izradilo naputke za novinare kojih se svi finski novinari moraju pridržavati. Napuci su dostupni [online](#).

Kontakt: Elina Grundström, predsjednica Vijeća, elina.grundstrom@jsn.fi

Mreža organizacija civilnog društva protiv govora mržnje

Mreža organizacija sastaje se dva do tri puta godišnje kako bi koordinirali aktivnosti usmjerene na suzbijanje govora mržnje u finskom društvu. Objavili su [vodič](#) o tome što je govor mržnje koji je dostupan na engleskome i dio je kampanje #wewillnotbesilent.

Mrežu koordinira savez udruga mladih Finske.

Kontakt: Heta Hölttä, savjetnica: info@alli.fi

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

18/10/2018

Ministarstvo unutarnjih poslova

Shematski prikaz ustrojstva Ministarstva:

| 5

Policija

Policija blisko surađuje s Ministarstvom pravosuđa, organizacijama civilnog društva na raznim razinama unutar policije, ali i samog Ministarstva unutarnjih poslova. U Finskoj je visoka razina povjerenja u policiju i iznosi više od 80% prema zadnjim istraživanjima javnog mišljenja.

Zločini iz mržnje, pa onda i govor mržnje su vrlo važno područje policijskog rada, radi širokog i negativnog utjecaja na cijelo društvo jer smanjuje društvenu koheziju i povjerenje u policiju i vlasti, povećava polarizaciju u društvu te stvara plodno tlo za širenje ekstremističkih ideja i radikalizaciju koja vodi u terorizam.

Finska je 2016. godine usvojila Nacionalni plan za sprečavanje radikalizacije i ekstremizma s ciljem kako bi policija i ostala tijela poboljšala rad na otkrivanju i istraživanju zločina iz mržnje. Neke od mjera su: izrada izvještaja o načinima kako bi se proces otkrivanja i istraživanja zločina iz mržnje mogao intenzivirati i što je za to potrebno u smislu podataka i informacija; poboljšati podršku žrtvama zločina iz mržnje i suradnja s vjerskim zajednicama.

Nacionalna strategija za prevenciju sadrži par među-povezanih principa: povećanje suradnje s mladima, maloljetnicima, vjerskim zajednicama; promoviranje dobrih odnosa unutar zajednice uz promoviranje jednakosti i prevenciju polarizacije u društvu; povećanje suradnje koja je orijentirana na rješavanje problema i postizanje ciljeva. Za zločine iz

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

mržnje, specifični principi djelovanja dodatno uključuju: povećanje kapaciteta i vještina za prevenciju govora mržnje u društvu te uvođenje posebnog odjela u policiji zaduženog za borbu protiv govora mržnje.

Ostale inicijative uključuju: istraživanje kako govor mržnje utječe na proces donošenja odluka (govor mržnje usmjeren prema javnim službenicima, političarima), i istraživanja o razumijevanju radikalno-terorističke propagande (preklapanje između govora mržnje i terorističke propagande) usmjerene na Finsku.

Planovi uključuju nastavak rada na započetim mjerama, poboljšanju procesa prijave i bilježenja zločina iz mržnje i govora mržnje, rad na razumijevanju ovih negativnih fenomena kako bi se poboljšao rad na prevenciji, fokus na sigurnosti i podršci žrtvama te izgradnja povjerenja među raznim akterima.

Statistika zločina iz mržnje za svaku godinu dostupna je na [ODIHR-ovim](#) web stranicama.

Odjel u policiji zadužen za borbu protiv nezakonitog govora mržnje

Ovaj odjel osnovan je nakon incidenta iz 2016. godine kada je jedna osoba poginula nakon demonstracija neo-nacista i kontra-prosvjednika. Odjel istražuje govor mržnje koji je počinjen u Finskoj ili kojega su počinili finski državljani na mreži, bez obzira gdje se nalaze serveri. Policajci imaju prikrivene profile kako bi mogli pratiti određene osobe i komunikaciju na društvenim mrežama, ali i pratiti lažne profile koji šire mržnju te otkriti tko su vlasnici tih profila. U tu svrhu, odjel prikuplja dokaze: fotografije zaslona, preuzimanje sadržaja (video ili drugi sadržaj), IP adrese, detalji prijave i drugi relevantni materijal.

U 2017. i 2018. godini otkako ured postoji, obradili su 323 slučaja govora mržnje na mreži koji je bio usmjeren prema etničkim skupinama (Romi, Somalijci), religijskim zajednicama (muslimani, Židovi), tražiteljima azila, imigrantima i dr. skupinama. Počinitelji su u pravilu muškarci (u 85% slučajeva), u dobi iznad 30 godina, Finci koji žive po cijeloj Finskoj.

Problematika dostupnosti podataka na serverima koji se nalaze u Sjedinjenim američkim državama – radi Prvog amandmana, tražene informacije iz SAD-a često ne dolaze na vrijeme, ali u velikom broju slučajeva su zaštićene.

Planovi za budućnost uključuju rješavanje izazova u situacijama kada je govor mržnje usmjeren na policijske službenike i javne službenike (uključujući i prijetnje desničarskih grupacija). Također, Sveučilište u Helsinkiju planira objaviti studiju o krajnoj desnici u Finskoj.

Policijska akademija

Definicija zločina iz mržnje koju koristi Policijska akademija: zločin iz mržnje se definira kao zločin protiv osobe, grupe, imovine, institucije ili predstavnika navedenoga, motiviranih predrasudama ili neprijateljstvom prema žrtvinom stvarnom ili percipiranom etničkom ili nacionalnom podrijetlu, vjeri ili uvjerenju, seksualnoj orijentaciji, transrodnom identitetu ili rodnom izražavanju te invaliditetu.

Govor mržnje uključen je u statistiku zločina iz mržnje (kao poticanje na mržnju, agitacija radi nečije rase, klevetanje ili prijetnje).

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

Iako je obavezno istaknuti radi li se o zločinu iz mržnje, policijski službenici često to propuste pa je težište rada Policijske akademije u ovom području, organiziranje edukacija i inzistiranje na bilježenju incidenta kao zločina iz mržnje, što znači i edukaciju o prepoznavanju motiva incidenta i vođenju potpune istrage.

Proces prikupljanja podataka za godišnji statistički izvještaj uključuje pretraživanje baze podataka slučajeva s preko 300 ključnih riječi. Pretraga rezultira u većem broju slučajeva zločina iz mržnje radi problematike prepoznavanja i obilježavanja slučajeva. Nakon što su slučajevi prikupljeni, osoba zadužena za ovaj posao prolazi kroz podatke i kategorizira ih (prema standardima koje je preporučila Agencija Europske unije za temeljna prava – FRA) i na taj način stvara statistiku. | 7

Glavni izazov u ovom poslu je praćenje slučaja (tzv. *track record*) od policije do tužitelja i suca.

Postupak prikupljanja podataka

Svi izvještaji o kriminalnim radnjama zabilježeni su u finskom policijskom nacionalnom informacijskom sustavu (PATJA). PATJA se može koristiti za traženje i pronalaženje određenih prekršaja pomoću, na primjer, ključnih riječi, posebnih kaznenih djela, statističkih kodova i datuma podnošenja izvještaja o određenom slučaju. U PATJA-i postoje i područja za obilježavanje zločina mržnje, iako to nije obvezno područje za popuniti.

Za prikupljanje podataka se također koristi sustav praćenja zločina iz mržnje. Od 2009. godine statističke izvještaje o zločinima iz mržnje prijavljene policiji sastavlja Policijska akademija. Prikupljanje podataka provodi se u tri faze: prikupljanje neobrađenih podataka, prolazak kroz prikupljanje podatke i njihovo razvrstavanje kao zločina iz mržnje te stvaranje varijabli na temelju opisa incidenta.

Kazneni zakon ne uključuje definiciju zločina iz mržnje, ali ga uključuje kao otegotnu okolnost u svrhu izricanja kazne. U svrhu izvještavanja, zločin iz mržnje se definira kao zločin protiv osobe, grupe, imovine, institucije ili predstavnika navedenoga, motiviranih predrasudama ili neprijateljstvom prema žrtvinom stvarnom ili percipiranom etničkom ili nacionalnom podrijetlu, vjeri ili uvjerenju, seksualnoj orijentaciji, transrodnom identitetu ili rodnom izražavanju te invaliditetu.

Sirovi podaci prikupljeni za godišnje izvještaje o zločinu iz mržnje sastoje se od izvještaja o slučajevima koje je policija zabilježila na temelju sljedećih kriterija: svi izvještaji označeni šifrom zločina iz mržnje; svi izvještaji koji uključuju rasizam; svi izvještaji o prekršajima koji uključuju jedno od navedenih kaznenih djela gdje se koristi jedna od ključnih riječi (od ukupno 271 ključnih riječi); svi izvještaji klasificirani kao diskriminacija, diskriminacija na radu, iznuđivanje, etnička agitacija, genocid, priprema za počinjenje genocida, zločin protiv čovječnosti ili mučenje; i svi izvještaji gdje je korišten poseban kod (TUPA, uveden 2015. godine kako bi se pratili zločini iz mržnje i postupanje policije prema tražiteljima azila, izbjeglicama i migrantima).

Policijski službenik koji podnosi izvještaj o slučaju zločina iz mržnje u ovaj sustav trebao bi ga i kodirati tako, međutim to nekada izostane te je to ključna točka za poboljšanje sustava. Stoga su potrebni drugi kriteriji pretraživanja kako bi se pronašlo što je moguće više izvještaja o zločinima iz mržnje, a koji nisu tako kodirani. Ključne riječi uključuju pojmove kao što su uvredljive riječi koje je počinitelj izgovarao tijekom počinjenja prekršaja ili kaznenog djela. Popis pojmova za pretraživanje ažurira se kako se detektiraju novi izrazi ili drugi učinkoviti pojmovi za pretraživanje.

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

KUĆA LJUDSKIH PRAVA ZAGREB
Članica Human Rights House Network

Izveštaji pronađeni u prvoj fazi (kodirani kao slučajevi zločina iz mržnje) se pregledavaju. Klasifikacija slučaja koji uključuje zločin iz mržnje temelji se na opisima incidenta koje je policija zabilježila i koji su uključeni u izvještaje. Izvještaj se klasificira kao zločin mržnje ako su oštećenik ili policija prepoznali za motivaciju počinjenja djela stvarnu ili percipiranu pripadnost grupi sa zaštićenim karakteristikama (npr. etnicitet). Nadalje, klasifikacija predmeta se temelji se na izjavi oštećenika o incidentu, budući da neki izvještaji o incidentu uopće ne uključuju izjavu osumnjičenika (ili počinitelja) o incidentu. Klasifikacija slučaja može se također temeljiti i na drugim naznakama o motivaciji za djelo koja se spominje u policijskom izvještaju.

Tipične naznake motivacije za počinjenje zločina iz mržnje uključuju uvrede korištene tijekom počinjenja djela, a koje se odnose na žrtvinu stvarnu ili percipiranu pripadnost skupini. Osumnjičeni ne mora biti iz većinskog stanovništva, niti je žrtva zločina iz mržnje nužno iz manjinske skupine.

Konačni podaci o djelima, oštećenicima i počiniteljima bilježe se i pretvaraju u numeričke varijable, prikupljeni su iz policijskog informacijskog sustava i uključuju podatke poput grada u kojem se događaj dogodio i osobnih podataka o oštećeniku i počinitelju. Neke od varijabli se preuređuju (npr. vrijeme incidenta), a neke moraju biti određene na temelju informacija iz izvještaja o djelu (npr. mjesto incidenta, odnos između žrtve i počinitelja i dr.). Analiza ovih numeričkih podataka daje konačne podatke o zločinima iz mržnje prijavljenim policiji u ciljanoj godini, a rezultati su dokumentirani u godišnjem izvještaju o zločinima iz mržnje.

Opisana statistička metoda ne identificira zločin iz mržnje ako on prethodno uopće nije prijavljen policiji ili ako izvještaj o počinjenom djelu nije moguće pronaći putem ranije opisane metode prikupljanja podataka. Podaci Ministarstvo pravosuđa ukazuju da 80% žrtava zločina iz mržnje nisu to kazneno djelo prijavili policiji.

Radna skupina za praćenje diskriminacije koju koordinira Ministarstvo pravosuđa, sastoji se od predstavnika institucija, istraživačkih centara, nevladinih organizacija i ostalih tijela. Radna skupina povremeno provodi istraživanja o i sa žrtvama zločina iz mržnje. Institut za kriminologiju (ICLP) Sveučilišta u Helsinkiju provodi ankete o viktimizaciji i prekršajima koje počinje mladi, uključujući i pitanja o motivaciji za počinjenje zločina iz mržnje.

U suradnji s OESS-om, organiziraju se edukacije za policiju o prepoznavanju, vođenju statistike i učinkovite istragu zločina iz mržnje putem metode multiplikacije.

Kontakti: Tarja Mankkinen, kirjaamo@intermin.fi

Måns Enqvist, mans.enqvist@poliisi.fi

Pekka Hätönen, pekka.hatonen@poliisi.fi

Jenita Rauta, jenita.rauta@poliisi.fi

The Project Against Hate is supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

KUĆA LJUDSKIH PRAVA ZAGREB
Ćlanica Human Rights House Network